

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МИСТЕЦЬКОЇ ТА ПОЛІХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ

УДК 378.015.31:7

Г. О. Анікіна

СУЧАСНІ ХУДОЖНІ МУЗЕЇ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ. АКТИВНІСТЬ МУЗЕЮ В СУЧАСНІЙ СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СИТУАЦІЇ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ЛУГАНСЬКОГО ОБЛАСНОГО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ)

На рубежі століть поступово змінюються умови формування соціокультурного середовища, орієнтири культурної політики і, відповідно, зміст і форми діяльності музею. Характеризуючи сучасну соціокультурну ситуацію як суперечливу і мінливу, дослідники відзначають акцентування значення людської індивідуальності, свободи вибору в матеріальному самовизначенню і духовному розвитку, свободу слова і особистісних орієнтацій, різноманітність форм культурного життя, розширення міжнародних зв'язків і активізацію процесу взаємовпливу і взаємозбагачення культур. В сучасній соціокультурній ситуації спостерігається складна взаємодія глобальних і локальних тенденцій, які проявляються у всіх сферах, в тому числі і в сфері культури. Всезростаючу роль у сучасному суспільстві набуває візуалізація способів сприйняття культурно значущої інформації у вербальних кодуваннях до сприйняття її в наочних образах. Візуалізація пов'язана з бурхливим розвитком електронних масових комунікацій, що надають істотний вплив на різні сфери життя людини і суспільства. Очевидно, що музейна діяльність набуває все більшого соціокультурного значення: зростає роль музеїв у збереженні і інтерпретації культурної спадщини, в складних процесах соціальної адаптації і культурної ідентифікації, в освітньому процесі, в організації дозвілля. Сучасні музеї стають центрами освіти, комунікації, культурної інформації творчих інновацій. Більш півстоліття на Луганщині функціонує мистецько-культурний заклад – Луганський обласний художній музей (ЛОХМ).

Мета статті – використовуючи матеріали з досвіду роботи Луганського обласного художнього музею за період 2000-2012 рр., висвітлити істотні зміни в складних процесах соціальної адаптації і культурної ідентифікації, в освітньому процесі, в організації дозвілля. Показати як сучасний музей стає центром освіти, комунікації, культурної інформації і творчих інновацій.

ЛОХМ має стандартну профільну орієнтацію і, як будь-який музей, має свою власну історію, самобутню колекцію, проводить цілеспрямовану роботу у формуванні музейних фондів, розширює рамки діяльності у науково-дослідницькій та науково-просвітницькій сферах.

Нині у фондах музею зберігається близько 9 тисяч творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва XVI – поч. XXI ст., у тому числі близько 2 тисяч експонатів сучасного образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва Луганщини, що належать до державної частини Музейного фонду України.

Щорічно музей відвідують понад 52 тис. глядачів, кількість відкритих виставок складає від 25 до 30, проводяться конференції, семінари-практикуми, активізувалась видавнича та науково-освітня діяльність музею, стали традиційними програми проведення у рамках європейської акції «Ніч у музеї». Для реклами і популяризації музею підтримуються тісні зв'язки з представниками ЗМІ, контактне спілкування через нові форми комунікації, видаються буклети, каталоги, наукові збірники, альбоми, рекламні банери та ін.

В сучасних умовах музей намагається реагувати на нові течії та водночас зберігати власні цінності, приділяє велику увагу співпраці з відвідувачами, зокрема, засобам комунікації між співробітниками музею і відвідувачами. Опитування, анкетування, книги відгуків допомагають дізнатися не тільки про враження від експозицій музею, а й про духовну потребу глядача, з'ясувати його думку про роль і місце музейного закладу в структурі розваго-дозвільної індустрії, яких додаткових форм соціокультурного сервісу потребує відвідувач, яке значення він вкладає в розуміння «дозвілля у музеї».

Невід'ємним елементом конструювання іміджу музею як соціально затребуваного інституту у сучасному суспільстві є використання інноваційних проектів, заснованих на застосуванні інтерактивних і інформаційних технологій, що розглядаються останнім часом як найбільш сучасний і визнаний спосіб трансляції культурних цінностей та реалізації візуально опосередкованого спілкування різноманітними категоріями відвідувачів. Так, з метою удосконалення і подальшої популяризації музейного зібрання науковими співробітниками музею вже кілька років впроваджується програма «Музейні вернісажі», що ставить на миті прилучення якомога більш широкого кола населення області до духовних скарбів, що їх має у своїй колекції культурний заклад. Програма «Музейні вернісажі» передбачає використання позамузейних форм роботи, таких, наприклад, як пересувні виставки на репродукціях, виїзні екскурсії, бесіди, що сприяє розширенню аудиторії музейних прихильників. В рамках її виконання музеєм було видано друком серію постерів «Луганський обласний художній музей – сільським бібліотекам», яка складається з семи тематичних комплексів репродукцій у суперобкладинках. На репродукціях представлено живописні, графічні твори таких відомих митців, як Никанор Онацький,

Микола Глушенко, Віктор Скубак, Сергій Кондрашов, а також декоративний розпис Тамари Гордової, кераміки Миколи Вакуленка і мармурову скульптуру з колекції нашого музею. Ця серія постерів є наочним матеріалом для організації тематичних пересувних виставок, вона дозволяє музейним працівникам бути достатньо мобільними, діставатися до найдалших куточків області, доносячи світло культурного життя до самої глибинки. Також, за допомогою цієї серії ми маємо можливість організувати і більш тривалі за часом пересувні виставки. Так, за попередньою домовленістю з кафедрами Східноукраїнського університету ім. Володимира Даля, вже третій рік поспіль музей розташовує свої пересувні тематичні виставки на постерах у великих аудиторіях університету, де проходять не тільки учбові заняття, але й вирує бурхливе студентське життя. Завдяки цьому значно розширюється коло заочних відвідувачів музею, йде підсвідомий процес естетичного виховання, серед студентської молоді виявляються прихильники мистецтва, які потім самостійно йдуть до музейних залів і прилучаються до вічних цінностей. Таку виїзну практику роботи з пропаганди музейної колекції використовує ЛОХМ і у співпраці з Луганським обласним Будинком творчої інтелігенції «Світлиця», Луганською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. М. Горького.

ЛОХМ є обласним осередком культури, тому на нього лягає відповідальність не тільки за просвітницьку діяльність міста, але й близько розташованих населених пунктів. Тому для виконання своїх обов'язків в закладі за підтримкою провідних музеїв України в 2008 р. була створена комплексна науково-дослідницька та науково-просвітницька програма «Художні колекції Луганщини – складова частина культурного надбання України». Мета цієї програми – зробити музей не тільки закладом для збереження та обліку експонатів, але й центром для активного обміну досягненнями, доступними пересічному громадянину. Для цього була проведена велика робота адміністрації та працівників музею. Стикаючись з сучасними умовами музейної справи відповідно до вимог сьогодення та тенденцій розвитку музейної роботи у майбутньому, згідно висловлювання міністра культури України Михайла Кулиняка – «Музеї повинні залишатися актуальними, впливовими у світі, що постійно змінюється», Луганський обласний художній музей активно прилучається до процесу переосмислення ролі і значення музеїв у нових умовах як культурно-освітніх закладів. Поступово заклад підіймається на новий якісний рівень музейного сервісу. Луганський обласний художній музей входить до проекту комп'ютеризації музеїв області, який знаходиться на стадії розробки. Але ще у 2001-2003 рр. здійснено створення компакт-диска (CD) з колекцією нашого музею, структура якого відповідає сьогоденному сайту закладу.

Втілення програми здійснювалося у співпраці музею з автором проекту, головою правління громадської організації «Луганська

ініціатива» Олексієм Даниловим. Даний проект – перший в Україні за масштабністю висвітлення діяльності музею. В електронному варіанті всім бажаючим для знайомства доступно близько 8 тисяч експонатів із фондів музею.

Сьогодні музей має свій сайт (www.artmuseum.lg.ua) та електронну пошту (muzeylk@ukrpost.ua). Сайт складається з п'яти основних тематичних блоків: 1) Головна; 2) Музей; 3) Наукова робота; 4) Відвідувачам; 5) Комунікація. Кожен блок має своє меню:

ГОЛОВНА	МУЗЕЙ	НАУКОВА РОБОТА	ВІДВІДУВАЧАМ	КОМУНІКАЦІЯ
КОЛЕКЦІЯ	а	а	а	а
Віртуальний тур по залах музею	Новини музею	Дослідження	Віртуальний тур	Контактна інформація
АНОНС	Історія музею	Роботи	Виставки	Як дістатися
НОВИНИ МУЗЕЮ	Колектив	Публікації	Екскурсії та лекції	Надіслати листа
ВИСТАВКИ	Фотоархів		Нові надходження	
	Співпраця		Послуги і ціни	

У 2011 році сайт було значно вдосконалено і він став більш зручним для редагування та доповнення. Так, у першому блоці у розділі «Колекція» був створений новий підрозділ «Художники Луганщини ХХ – поч. ХХІ ст.». У блоках «Головна» і «Відвідувачам» відкрита додаткова опція – «Віртуальний тур по залах музею» в форматі 3D. Ця сторінка представляє панорамний огляд експозиційних залів і, зокрема, творів з функцією ZOOM, тобто можливістю наближення та віддалення. А ще нещодавно з'явилася нова опція «Анонс», де музей надає ще одну сервісну сторінку послуги – інформацію про найближчі важливі події у житті музею.

Згідно плану роботи музею на 2012 р. у співпраці із Парламентською бібліотекою України розпочата комп'ютерна обробка музейних видань для розміщення їх у електронній бібліотеці «Культура України». Продовжується робота зі створення комп'ютерної каталогізації музейних фондів та її адаптації до сучасних вимог ведення фондової документації.

Ще однією інновацією для ЛОХМ стала підготовка програми по найбільш ефективному обслуговуванню музейного глядача (враховуючи особливості регіону), яка передбачає використання нових технологій інформування відвідувачів музею – це використання стаціонарних

відеотерміналів та аудіогідів. На жаль, у поточному році фінансування на ці заходи не надійшло, тому завершення цієї роботи заплановане на наступний рік.

Луганський обласний художній музей є важливим культурно-освітнім закладом на Луганщині, який здійснює різноманітну діяльність в найрізноманітніших формах різними методами із залученням численних програм, тому музею вдалося значно збільшити статистичні дані, тобто звітні цифри, які характеризують якість і об'єм культурно-масової роботи, проведеної закладом.

Таким чином, підсумовуючи, можна стверджувати, що вся ця різнопланова робота, яку проводить музей протягом останніх років, має на меті надання музею більш сучасного вигляду, перетворенню його в справжній центр освіти, дозвілля, інтерактивного спілкування з глядачами, прищеплення їм високого художнього смаку, творчих інновацій.

Список використаної літератури

1. Архів Луганського обласного художнього музею. Звіти музею за 2006-2011 рр. **2. Кулиняк М.** Музеї повинні залишатися актуальними, впливовими у світі, що постійно змінюється / М. Кулиняк // *Культура і життя*. – 2012. – 25 травня (№ 21). – С. 2. **3. Музей:** менеджмент і освітня діяльність. – Львів : Літопис, 2009. – 154 с. **4. Чи стане** Інтернет основним каналом комунікації майбутнього: за матеріалами круглого столу інституту Горшеніна // *Українська культура*. – 2012. – № 1. – 96 с.

Анікіна Г. О. Сучасні художні музеї: стан та перспективи розвитку. Активність музею в сучасній соціокультурній ситуації (з досвіду роботи Луганського обласного художнього музею)

Сучасна соціокультурна ситуація охарактеризована у статті як вкрай суперечлива, мінлива. Зміни ці пов'язані насамперед з посиленням особистісного начала, складною картиною культурних взаємовпливів, активним впровадженням нових електронних технологій. Луганський художній музей, зберігаючи традиційні, властиві музею, як такому, форми і методи роботи, разом з тим сміливо впроваджує в свою практичну діяльність різні інновації, покликані трансформувати музей в сучасну установу, здатне відповісти на всі виклики часу.

Серед цих інновацій потрібно назвати ті, що посилюють інтерактивні зв'язку по лінії музей – глядач, відтворення музейної колекції на постерах та електронних носіях з тим, щоб глядачем (хоча б віртуальним) музею міг стати кожен громадянин України (а потенційно – і світу), використання відеотерміналів та аудіогіда. Надзавдання цієї роботи – перетворення музею з місця зберігання і обліку експонатів в живий центр освіти, комунікації, інформації про творчі інновації у сфері культури.

Ключові слова: інтерактивні комп'ютерні технології, Луганський обласний художній музей, сучасна соціокультурна ситуація.

Аникина А. А. Современные художественные музеи: состояние и перспективы развития. Активность музея в современной социокультурной ситуации (из опыта работы Луганского областного художественного музея)

Современная социокультурная ситуация охарактеризована в докладе как крайне противоречивая, изменчивая. Изменения эти связаны прежде всего с усилением личностного начала, сложной картиной культурных взаимовлияний, активным внедрением новых электронных технологий. Луганский художественный музей, сохраняя традиционные, присущие музею, как таковому, формы и методы работы, вместе с тем смело внедряет в свою практическую деятельность различные инновации, призванные трансформировать музей в современное учреждение, способное ответить на все вызовы времени.

Среди этих инноваций нужно назвать те, которые усиливают интерактивные связи по линии музей – зритель, воспроизведение музейной коллекции на постерах и электронных носителях с тем, чтобы зрителем (хотя бы виртуальным) музея мог стать каждый гражданин Украины (а потенциально – и мира), использование видеотерминалов и аудиогuida. Сверхзадача этой работы – превращение музея из места хранения и учета экспонатов в живой центр образования, коммуникации, информации о творческих инновациях в сфере культуры.

Ключевые слова: интерактивные компьютерные технологии, Луганский областной художественный музей, современная социокультурная ситуация.

Anikina A. A. Modern Art Museums: State and Development Prospects. Active Museum in Modern Social and Cultural Situation (from the Experience of the Luhansk Regional Art Museum)

The article described the modern socio-cultural situation, identified key processes and recent trends taking place in the cultural life of Ukraine. Among them, the author highlights emphasize the importance of human individuality, personality, attitudes, diversity of cultural life, the expansion of international relations and enhancing mutual influence and mutual enrichment of cultures, the complex interplay of global and local trends. Significant impact on the different spheres of life, including in the sphere of culture is the rapid growth of electronic mass communication.

Adapting to these changes in response to the challenges of the time, museums are also experiencing significant transformation of the content and forms of work, changing its position and role in the cultural life of society. Modern museums became centers of education, communication, cultural innovations.

Luhansk Art Museum, preserving the standard profile orientation, the best traditions of museum work, safely implement in their work on new forms and methods. Major changes have ways of communicating the museum and the audience, which included an examination of the needs and tastes of users (questionnaires, book reviews), and the use of interactive information technologies (digitization of museum collections, audio guides, exposure, virtual exhibitions), activation forms of work outside the museum (poster exhibition etc.) The most important task of this work - to make the museum is not only a place of storage and recording of exhibits, but also the center of the active cultural exchange, available to all citizens of Ukraine.

Key words: interactive computer technology, Luhansk Regional Art Museum, contemporary socio-cultural situation.

Стаття надійшла до редакції 4.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д-р філософ. наук, проф. Федь І. А.

УДК 378.015.31:7

Л. М. Борщенко

**СУЧАСНІ ХУДОЖНІ МУЗЕЇ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ. КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
– ОСНОВА ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ**

Національна культурна спадщина – широке поняття, що охоплює весь комплекс матеріальних та духовних цінностей, напрацьованих народом на його історичному шляху: міфологічні та релігійні уявлення й віросповідна практика, екзистенційні установки та орієнтири, наукові і технологічні надбання та багато-багато іншого. Тільки збереження цієї спадщини, спадкоємність, досягнення поколінь в царині культури, обережна, органічна модернізація цієї системи здатні забезпечити успішний розвиток нації.

Проблема формування духовних цінностей у підростаючого покоління на основі культурної історичної спадщини, культурно-історичного простору ставали об'єктами дослідження вітчизняни і світових педагогів, психологів, діячів культури, літератури, мистецтвознавців. У своїх дослідженнях вони завжди висували посилення ролі естетичної вихованості, культури у якості завдання державної значущості [1].

Важливою складовою культурної спадщини народу є образотворче мистецтво. Ми вважаємо, що саме воно є одним з могутніх засобів виховання дитини, виходячи з її вікових психологічних